

IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILARDA O'YINLAR ORQALI IJTIMOIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH

Tolipova Marxabatxon Baxtiyorovna

Farg'ona ICHSHUI kasb-hunar maktabi Ishlab chiqarish ta'lim ustasi

Annotasiya: *Imkoniyati cheklangan o'quvchilarda o'yinlar orqali ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish xaqida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *imkoniyati cheklangan o'quvchilar, ijtimoiy ko'nikma, ta'lim tizimi, ta'lim jarayoni, ta'lim tarbiya, ijtimoiy-pedagogik moslashuv.*

Bugungi kunda sog'lom avlodni shakllantirish eng muhim vazifalardan biridir. Bunga eng avvalo sog'lom turmush tarzini shakllantirish, turli maishiy shart-sharoitlarni yaratish, sog'lom avlodni tarbiyalashning moddiy asosini belgilash, ya'ni davlat tomonidan iqtisodiy va moliyaviy qo'llab-quvvatlash kiradi. Imkoniyati cheklangan bolalarda ijtimoiy ko'nikmalarni, ijtimoiy va manaviy tarbiyani shakllantirish, sog'lom turmush tarziga intilishlarini mustahkamlash borasida yurtimizda muayyan ishlar amalga oshirilmoqda.

Imkoniyati cheklangan o'quvchilarda o'yinlar orqali ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish juda samarali bo'lishi mumkin. Bu o'quvchilar uchun o'yinlar arqon va motivatsiyani oshirishi, ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam berishi, muammolarni hal qilish va ish ro'yini rivojlantirishda yordam berishi mumkin. O'quvchilar o'ylash, muhokama qilish, ishonchli muloqotni rivojlantirish uchun o'yinlar foydali bo'ladi. O'shandan tashqari, o'yinlar yanada qiziqarli va qiziqarliroq bo'lib, o'quvchi uzoq vaqt davomida ta'limdan zavqlanadi. Bu esa ularning ijtimoiy ko'nibolganliklarini rivojlantirishi bilan bog'liq bo'ladi.

Imkoniyati cheklangan o'quvchilarda o'yinlar orqali ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish nafaqat ular uchun qiziqarli, balki samarali usul hamdir. O'yinlar orqali o'quvchilar o'zlarining ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishlari va jamiyatda faol ishtirok etishlari mumkin. Quyida imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun mo'ljallangan ba'zi o'yinlar va ularning ijtimoiy-pedagogik foydalari haqida ma'lumot berilgan:

1. Rolli o'yinlar: Bu o'yinlar o'quvchilarga turli rollarni bajarish va ijtimoiy vaziyatlarni sinab ko'rish imkonini beradi.

O'quvchilar turli vaziyatlarda do'stlikni mustahkamlash va hamkorlik qilishni o'rganadilar.

Muammolarni hal qilish: O'yinlar davomida yuzaga kelgan muammolarni hal qilishni mashq qiladilar, bu esa kundalik hayotda muhimdir.

2. Jamoaviy o'yinlar: Bu o'yinlar o'quvchilarning guruhda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Guruhda ishlash: O'quvchilar guruhda ishlashni va jamoa a'zolari bilan hamkorlik qilishni o'rganadilar.

O'yinlar davomida o'z fikrlarini aniq va ravon ifodalashni mashq qiladilar.

3. Simulyatsiya o'yinlari

Simulyatsiya o'yinlari: Bu o'yinlar orqali o'quvchilar real hayotdagi vaziyatlarni sinab ko'rishlari mumkin.

Kundalik hayotdagi vaziyatlarni simulyatsiya qilish orqali turli ijtimoiy vaziyatlarga tayyorlanish. Turli vaziyatlarda qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.

4. Imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun maxsus sensor o'yinlar ularning hissiy va motor ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Sensor o'yinlar orqali o'quvchilar turli hissiy tajribalarni boshdan kechiradilar.

Sensor o'yinlar motorik ko'nikmalarni rivojlantiradi va ularni ijtimoiy vaziyatlarda qo'llashni o'rgatadi.

5. Improvizatsiya o'yinlari: Bu o'yinlar o'quvchilarning ijodkorligini oshiradi va ularga tezkor javob qaytarish ko'nikmalarini o'rgatadi.

Ijodkorlik: O'quvchilar turli vaziyatlarda ijodkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Improvizatsiya o'yinlari orqali turli ijtimoiy vaziyatlarga tez va moslashuvchan javob berishni o'rganadilar.

6. Stol o'yinlari: Bu o'yinlar o'quvchilarning strategik fikrlash va ijtimoiy aloqalarini rivojlantiradi.

Stol o'yinlarida qatnashish orqali o'quvchilar qoidalarni tushunish va strategiyalarni ishlab chiqishni o'rganadilar.

Stol o'yinlari davomida o'quvchilar bir-birlari bilan muloqot qilish va hamkorlik qilishni mashq qiladilar.

7. Digital (raqamli) o'yinlar: Maxsus dastur va ilovalar yordamida raqamli o'yinlar orqali ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish.

Mamlakatimizda mustaqillik yillarida imkoniyatlari cheklangan shaxslar uchun ijtimoiy himoya, ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirish borasida davlat siyosatiga molik muammoning ijtimoiy-huquqiy negizi yaratildi.

Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi, "Fuqarolar sog'ligini saqlash to'g'risida"gi, "Nogironlarni ijtimoiy muhofaza qilish to'g'risida"gi, "Jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish to'g'risida"gi qarorlari, "Bola huquqlari kafolatlari to'g'risida"gi, "Aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini aniq yo'naltirilgan tarzda qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish to'g'risida"gi, "O'zbekiston Respublikasida nogironlarni ijtimoiy himoya qilish to'g'risida"gi Qonunlar, "Oila kodeksi", "Mehnat kodeksi", O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Yetim bolalar va ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarni turar joylar bilan ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi, "Ta'lim muassasalarida o'quvchilarning sog'lom ovqatlanishi uchun shart-sharoitlarni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, "Imkoniyatlari cheklangan shaxslar uchun ixtisoslashtirilgan kasb-hunar kollejlari to'g'risida"gi Nizom, "16 yoshgacha bo'lgan bolalarga nogironlikni tayinlash tartibi to'g'risida"gi Nizom hamda hukumatning shu masalaga oid qator qaror va farmoyishlari qabul qilindi va amaliyotga kiritildi. Hissiyotlaringni tiling bilan ifodala

Maqsad: gapirish imkoniyati cheklangan bolalarda topqirlikni shakllantirish, hissiy holatlarni ifodalashni rivojlantirish. Boshlovchi bolalardan tillarini chiqarishlarini va uning xursandligini, g'azabini va qo'rqayotganligini barchaga ifodalab ko'rsatishlarini so'raydi.

Xulosa qilib aytganda bolalarning barkamol bo'lib voyaga yetishlari uchun xizmat qiladigan o'yinlar yosh avlodda, avvalo, millatiga bo'lgan hurmati, ota-bobolardan qolgan boy merosga nisbatan sadoqatni oshiradi. Bundan tashqari o'g'il-qizda jamoa bo'lib ishlash malakasi, halollik, menatsevarlik, burch va ma'suliyatni his qilish, o'z o'rnida aql bilan ish tutish, aniqlik kabi xususiyatlari shakllanadi. Bolalarcha beg'ubor raqobatga bardosh berishga intilgan o'g'il yoki qiz kelajakda hayot qiyinchiliklarini, albatta, yengib o'tadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.O'zbekiston Respublikasi Qonuni. "Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risida" O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoev. Toshkent shahri-2020 yil 15-oktyabr, O'RQ-641-son.

2. "Nogironligi bo'lgan shaxslarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini tubdan takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida" gi o'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni. Sh.Mirziyoev. Toshkent. 2017 yil 1-dekabr, PF-5270-son.

3.O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'irisida"gi Qonuni / Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori – T.: Sharq nashriyot-matbaa konserni, 1997.

4. Nabiyeva, G. A. (2021). IMKONIYATI CHEKLANGAN BOLALARNING TA'LIM-TARBIYA OLISHLARI. Scientific progress, 7(5).

5. Alpomish o'yinlari (Xalq o'yinlari va milliy sport turlarini rivojlantirish muammolari./Ilmiy amaliy anjumani materiallari.-Termiz.1998.-109 B.

6. Alimova, N., & Suyarkulova, G. (2022). Reviews On The History Of Light Industrial Enterprises In Uzbekistan. Gospodarka I Innowacje., 22, 639-642.

7. Isoqov B.B. Bolalar o'yinlarining etnografik xususiyatlari // O'zbekiston Etnologiyasining dolzarb muammolari. Toshkent-Namangan, 2007. – B. 249.

8. Hamidullo o'g'li, T. H. (2024). RAQAMLI AXBOROTLARNI QAYTA ISHLASHDA BULUTLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHDA CLOUD-ANDROID, ICLOUD-APPLE IMKONIYATLARI VA FARQLARI. Scientific Impulse, 2(20), 189-193..

9. Hamidullo o'g'li, T. H. (2024). RAQAMLI TEXNOLOGIYADA UCH O'LCHAMLI DASTURLARNING IMKONIYATALARI. Scientific Impulse, 2(21), 220-224.

10.Zokirov, S. I., Sobirov, M. N., Tursunov, H. K., & Sobirov, M. M. (2019). Development of a hybrid model of a thermophotogenerator and an empirical analysis of the dependence of the efficiency of a photocell on temperature. Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers, 15(3), 49-57.

11.Kamolovich, B. E., & Hamidullo o'g'li, T. H. (2024). RAQAMLI TEXNOLOGIYALARI DAVRIDA SOHA MUTAXASSISLIK FANI BO 'YICHA IQTIDORLI O 'QUVCHILAR BILAN ISHLASH. Scientific Impulse, 2(18), 125-131.

12.Tursunov, H. H., & Hoshimov, U. S. (2022). TA'LIM TIZIMIDA KO'ZI OJIZ O'QUVCHILARNI INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANIDA O'QITISH TEXNOLOGIYALAR. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(5), 990-993.

13. Hamidullo o'g'li, T. H. (2024). ZAMONAVIY TA'LIMDA SMM SOHASINI XOZIRGI KUNDAGI O'RNI. Scientific Impulse, 2(21), 215-219.

14. Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). HOZIRGI KUNNING DOLZARB IMKONIYATLARI. JAWS VA NVDA DASTURLARI. Scientific Impulse, 1(2), 535-537.

15. Горовик, А. А., & Турсунов, Х. Х. У. (2020). Применение средств визуальной разработки программ для обучения детей программированию на примере Scratch. Universum: технические науки, (8-1 (77)), 27-29.